

NOVÉ DRUHY DROBNÝCH MOTÝĽOV (MICROLEPIDOPTERA) PRE FAUNU SLOVENSKA

ZDENKO TOKÁR¹, ALEŠ LAŠTŮVKA², GABRIEL PASTORÁLIS³, JAN ŠUMPICH⁴,
ROLAND ŠTEFANOVIČ⁵ & GUSTAV ELSNER⁶

¹ P. J. Šafárika 11, SK – 927 01 Šaľa, Slovakia [zdno.tokar@gmail.com]

² Slavíčkova 15, CZ – 796 01 Prostějov, Czech Republic [aleslastuvka@seznam.cz]

³ Košická 22/39, SK – 945 01 Komárno, Slovakia [pastoralisg@gmail.com]

⁴ Entomologické oddělení, Národní muzeum, Cirkusová 1740,
CZ-193 00 Praha 9 – Horní Počernice, Czech Republic [jansumpich@seznam.cz]

⁵ 29. augusta 8/7, SK – 924 01 Galanta, Slovakia [rstefanovic@netcomga.sk]

⁶ Hůlkova 304, CZ – 197 00 Praha, Czech Republic [gelsner@seznam.cz]

Abstract: The following species of Lepidoptera – *Stigmella arbusculae* (Klimesch, 1951); *Trifurcula lituanica* Ivinskis & van Nieukerken, 2012 (Nepticulidae); *Eudarcia kasyi* (Petersen, 1971) (Tineidae); *Phyllonorycter hostis* Triberti, 2007; *Phyllonorycter gerasimowi* Hering, 1930; *Phyllocnistis ramulicola* Langmaid & Corley, 2007; *Phyllocnistis extrematrix* Martynova, 1955 (Gracillariidae); *Monochroa moyses* Uffen, 1991; *Scrobipalpula diffluella* (Frey, 1870) (Gelechiidae); *Tosirips magyarus* Razowski, 1987; *Bactra suedana* Bengtsson, 1990; *Epinotia nigristriana* Budashkin & Zlatkov, 2011 (Tortricidae); *Duponchelia fovealis* Zeller, 1847 (Crambidae) – have been recorded as new to the fauna of Slovakia. Photographs or figures of the adults, genitalia, preimaginal stages, and localities are provided.

Key words: Lepidoptera, Microlepidoptera, Nepticulidae, Tineidae, Gracillariidae, Gelechiidae, Tortricidae, Crambidae, Slovakia, new records.

ÚVOD

Po porovnaní s posledným platným zoznamom motýľov Slovenska (PASTORÁLIS et al. 2013) v práci prinášame informácie o nálezoch nových druhov drobných motýľov (Microlepidoptera) pre faunu Slovenska. Pre každý druh uvádzame základné faunistické údaje s poznámkami o bionómii a geografickom rozšírení. Pre lepšie poznanie nových druhov sa pre väčšinu z nich vyhotovili fotografie alebo kresby imág, kopulačných orgánov alebo preimaginálnych štádií vývoja, doplnené o niekoľko fotografií lokalít, kde boli motýle ulovené. Nálezy

niektorých druhov zo Slovenska, ktoré sú označené hviezdičkami, už boli spomenuté v prácach LIŠKA et al. (2014) (*) alebo JANOVSKÝ et al. (2014) (**), v prvej práci bez konkrétnych údajov a k základným dátam, uvedeným v druhej práci, prinášame podrobnejší komentár.

Použitá klasifikácia a nomenklatúra motýľov je podľa Fauna Europaea (KARSHOLT et al. 2013, verzia 2.6).

Skratky: NP – Národný park; PR – Prírodná rezervácia; [0000] – mapovací štvorec Databanky fauny Slovenska.

TOKÁR Z, LAŠTŮVKA A, PASTORÁLIS G, ŠUMPICH J, ŠTEFANOVIČ R & ELSNER G, 2015: Records of Microlepidoptera new to the fauna of Slovakia. *Folia faunistica Slovaca*, 20 (1): 37–47.
[in Slovak, with English abstract]

Received 13 April 2015

~

Accepted 15 May 2015

~

Published 31 July 2015

VÝSLEDKY A DISKUSIA

Nepticulidae

Stigmella arbusculae (Klimesch, 1951)

Západné Tatry, Smutná dolina [6784], 9. 9. 2000, míny s húsenicami na *Salix herbacea*, ex l. 3. 2001, 3 ♂♂, 2 ♀♀, A. Laštůvka leg., det. & coll.

Druh bol opísaný z rakúskych a talianskych Álp na základe početnej série jedincov vychovaných z kríčkových alpínskych druhov vrb *Salix arbuscula*, *S. glabra*, *S. reticulata*, *S. retusa* a *S. waldsteiniana* (KLIMESCH 1951; NIEUKERKEN et al. 2012). Preferuje skôr vlhšie a mierne zatienené stanovišťa vo výškach 1600–2000 m. Neskôr bol samotným Klimeschom považovaný za biologickú formu *Stigmella salicis* (Stainton, 1854) a ako synonymum pravidelne uvádzaný (napr. JOHANSSON et al. 1990). Od *Stigmella salicis* sa líši jemnejšími šupinkami na predných krídlach, ktoré dávajú krídlu jednotný ľahko hodvábný lesk, širšou, ostrejšie vymedzenou žltobiellou priečkou (obr. 1) a drobnými rozdielmi v kopulačných orgánoch.

Stigmella arbusculae má v priebehu roka jedinu generáciu, výskyt motýľov je možné predpokladať v júni a júli. Míny s húsenicami boli v Alpách zbierané obvykle v prvej polovici septembra, čomu časovo zodpovedá aj nález zo Západných Tatier (obr. 2). Nález v Tatrách je prvé zistené miesto výskytu mimo oblasti Álp a *Salix herbacea* je ďalším druhom vrbý ako živnej rastliny húseníc tohto motýľa.

Obrázok 1. *Stigmella arbusculae*, imágo. (kresba A. Laštůvka)

Obrázok 2. *Stigmella arbusculae*, mína. (kresba A. Laštůvka)

Trifurcula lituanica Ivinskis & van Nieukerken, 2012

Šaľa, okolie Váhu [7873], 11. 5. 2009, 1 ♂, 21. 5. 2013, 1 ♂, Z. Tokár leg. & coll., det. A. Laštůvka.

Druh je habituálne ťažko odlíšiteľný od *Trifurcula headleyella* (Stainton, 1854), lesklá báza predného krídla samca je pretiahnutejšia, samička má chlpy na hlave hrdzavé (u *T. headleyella* sú tmavohnedé až čierne) a báza predného krídla nie je výrazne kovo-vo lesklá (obr. 3).

Húsenica mívajú v bazálnej časti byle šalvie lúčnej (*Salvia pratensis*) a na rozdiel od ostatných príbuzných druhov sa kuklí v kokóne v koncovej časti mýny (obr. 4). *T. lituanica* má obvyčajne jednu generáciu v apríli a máji, jedince čiastočne 2. generácie sa môžu vyskytnúť v júli a auguste. Míny s húsenicami sa dajú nájsť od júna do augusta.

Zatiaľ je druh známy z Litvy, Rakúska, Slovinska, Rumunska, Bulharska a Grécka, v Českej republike bol nájdený na južnej a strednej Morave (IVINSKIS et al. 2012). Lokalita prvonálezu na Slovensku je na obrázku 5.

Tineidae

Eudarcia kasyi (Petersen, 1971)

Galanta [7771], 23. 5. – 10. 6. 2014, 8 ex. (Gp ZT ♂ 12265), R. Štefanovič leg. & coll., det. & coll. Z. Tokár.

Druh bol opísaný ako *Obesoceras kasyi* Petersen, 1971 podľa exemplárov pochádzajúcich z Balkánu. Vonkajším vzhľadom (obr. 6) sa podobá na ďalšie druhy z rodu *Eudarcia*. Ľahko sa dá od nich odlíšiť podľa genitálií samčeka, ktorého valvy nesú v strednej časti vrchného okraja tri výrazné zahnuté výrastky (obr. 7).

Nový druh pre strednú Európu. Doposiaľ bol známy len z Albánska, Bulharska, Grécka a Macedónska. Bionómia druhu nie je známa. Na Balkáne boli motýle lovené od mája do polovice júla, v blízkosti pohoria Olympu až vo výške 2100 m (PETERSEN 1971). Naše motýle boli lovené a pozorované v blízkosti železničnej stanice v Galante, kde poletovali v hojnom počte medzi koľajnicami.

Gracillariidae

Phyllonorycter hostis Triberti, 2007

Kúty [7368], 20. 10. 2013, míny s larvami na *Malus domestica*, ex l. 3. 2014, 8 ♂♂, 6 ♀♀, Aleš Laštůvka leg., det. & coll.

Nedávno opísaný druh, habituálne (obr. 8) je veľmi podobný na *Phyllonorycter blancardella* (Fabricius, 1781) a nerozlíšiteľný od *Phyllonorycter gerasimowi* Hering, 1930. Pomerne výrazné rozlišovacie znaky sa nachádzajú na samčích kopulačných orgánoch (obr. 9).

Obrázok 3. *Trifurcula lituanica*, imágo.
(kresba A. Laštůvka)

Obrázok 7. *Eudarcia kasyi*, ♂ genitál, spredu (vľavo)
a z boku (vpravo). (fotografia Ig. Richter)

Obrázok 4. *Trifurcula lituanica*, zámotok.
(fotografia A. Laštůvka)

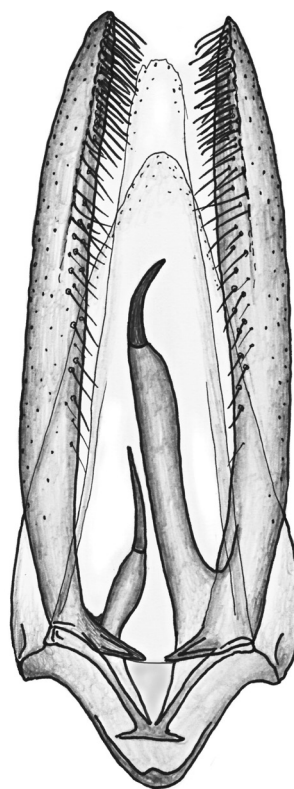
Obrázok 8. *Phyllonorycter hostis*, imágo.
(kresba A. Laštůvka)

Obrázok 5. Šaľa, pri Váhu, lokalita *Trifurcula lituanica*.
(fotografia Z. Tokár)

Obrázok 6. *Eudarcia kasyi*, imágo.
(fotografia Ig. Richter)

Obrázok 9. *Phyllonorycter hostis*, ♂ genitál.
(kresba A. Laštůvka)

Húsenica mínuje listy jablone domácej (*Malus domestica*) a jablone lesnej (*M. sylvestris*). Bionómia sa výrazne nelíši od *Phyllonorycter blancardella*, t.j. druh má 2 generácie, imága sa vyskytujú v apríli a máji a znovu v júli a auguste. Míny s húsenicami sa dajú nájsť v júni, júli a na jeseň.

Rozšírenie nie je dostatočne známe, doposiaľ bol zistený v Nórsku, Anglicku, Nemecku, Taliansku, Srbsku, Čiernej Hore, Macedónsku a Tunisku (TRIBERTI 2007, BUSZKO 2013). Od roku 2007 je pozorovaný s rastúcou početnosťou na južnej Morave, v posledných rokoch výrazne vyššou než *P. blancardella*. Nie je jasné, či sa šíri, alebo bol skôr len prehliadaný (LIŠKA et al. 2014).

**** *Phyllonorycter gerasimowi* Hering, 1930**

Kúty [7368], 20. 10. 2013, míny s larvami na *Malus domestica*, ex l. 3. 2014, 3 ♂♂, 4 ♀♀; Sekule [7368], 20. 10. 2013, míny s larvami na *Malus domestica*, ex l. 3. 2014, 7 ♂♂, 2 ♀♀, Aleš Laštůvka leg., det. & coll.

Habituálne (obr. 10) takmer nerozlíšiteľný od druhu *Phyllonorycter blancardella* (Fabricius, 1781) a nerozlíšiteľný od *Phyllonorycter hostis* Triberti 2007. Dá sa však ľahko odlíšiť podľa stavby samčích kopulačných orgánov (obr. 11).

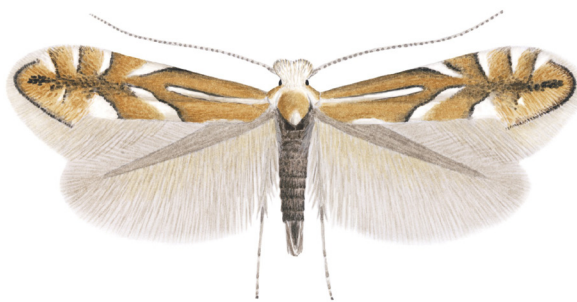
Húsenica mínuje listy jablone domácej (*Malus domestica*) a jablone lesnej (*M. sylvestris*) a bionómia sa výrazne nelíši od *Phyllonorycter blancardella*, t.j. 2 generácie, imága v apríli–júni a znovu júl, august, míny s húsenicami v júni, júli a na jeseň (obr. 12).

Doposiaľ je známy z Fínska, Poľska, Litvy, Bieloruska, Ruska (odkiaľ bol z okolia Moskvy opísaný), Kazachstanu, Rakúska, Maďarska, Moldavska, Ukrajiny, Bosny a Hercegoviny, Bulharska a Turecka, čiastočne uvádzaný ako *Phyllonorycter pyrifoliella* (Gerasimov, 1933) (DE PRINS & DE PRINS 2014). V Českej republike bol dlho známy len z Milovického lesa pri Mikulove (GREGOR & LAŠTŮVKA 1991), kde žije na *Malus sylvestris*. V posledných rokoch bol zaznamenaný aj na iných miestach južnej Moravy včítane aleje s *Malus domestica*. Podobne bolo zaznamenané jeho šírenie v sadoch jabloní v Poľsku (J. Buszko, osobné oznámenie). Vo východnej a juhovýchodnej Európe je pod menom *P. pyrifoliella* uvádzaný ako škodca jabloní (literárne zdroje vid' DE PRINS & DE PRINS 2014).

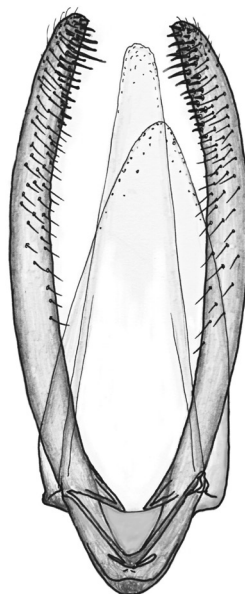
**** *Phyllocnistis ramulicola* Langmaid & Corley, 2007**

Závod – Abrod [7468], 8. 10. 2014, larvy na *Salix fragilis*, ex l. 10. 2013, 3 ♂♂, 4 ♀♀, Aleš Laštůvka leg., det. & coll.

Druh bol opísaný z Anglicka a Portugalska, neskôr bol nájdený vo Švajčiarsku, severnom Taliansku a Českej republike (LANGMAID & CORLEY 2007, LIŠKA et al. 2014). Vonkajší vzhľad je na obrázku 13. Spoločným rozlišovacím znakom od *Phyllocnistis saligna* (Zeller, 1839) sú však signa nerovnakej veľkosti v corpus bursae samičky (obr. 14).

Obrázok 10. *Phyllonorycter gerasimowi*, imágo. (kresba A. Laštůvka)

Obrázok 11. *Phyllonorycter gerasimowi*, ♂ genitál. (kresba A. Laštůvka)

Obrázok 12. *Phyllonorycter gerasimowi*, mína. (fotografia A. Laštůvka)

Húsenica vytvára dlhé míny na letorastoch prevažne širokolistých vrb (LANGMAID & CORLEY 2007) (mína a zámotky – obr. 15), na južnej Morave a v Taliansku boli húsenice nájdené tiež na úzkolistých druhoch vrb – *Salix alba*, *S. viminalis*, *S. melanopsis*, *S. pentandra* (LIŠKA et al. 2014). Počas roku sa vyvíjajú 2 generácie, imágo prezimujú.

* ***Phyllocnistis extrematrix* Martynova, 1955**

Kúty [7368], 1. 9. 2012, kukly na *Populus × canadensis*, ex p. 9. 2012, 2 ♂♂, 4 ♀♀, Aleš Laštůvka leg., det. & coll.

Phyllocnistis extrematrix (vonkajší vzhľad – obr. 16) bol pred niekoľkými rokmi známy len z Kazachstanu, Rumunska a Ruska (DE PRINS & DE PRINS 2005). V strednej Európe bol prvýkrát zistený na strednej a južnej Morave v rokoch 2012 a 2013. Zo Slovenska sa bez konkrétnejších údajov spomína v práci LIŠKA et al. (2014). V roku 2013 bol nájdený na mnohých miestach Portugalska a Španielska (LAŠTŮVKA & LAŠTŮVKA 2014).

Húsenica vytvára dlhé míny v letorastoch *Populus nigra* a blízkyh taxónoch (*P. × canadensis*, *P. balsamifera*), kokón je umiestnený na okraji listu (mína a zámotok – obr. 17). V priebehu roku má 2 alebo viac generácií, prezimuje imágo.

Gelechiidae

***Monochroa moyses* Uffen, 1991**

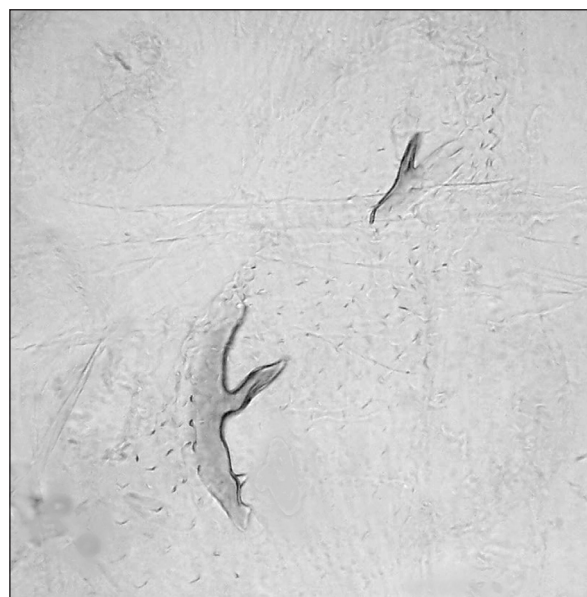
Hájske 1 km južne – slanisko Juhásové slance [7773], 11. 6. 2007, 1 ♀ (Gp ZT 12415); Trnovec nad Váhom [7873], 22. 6. 2005, 1 ♂ (Gp ZT 9015), 1 ♀ (Gp ZT 12416); Pozdišovce [7297], 12. 6. 2010, 1 ♀ (Gp ZT 2375), Z. Tokár leg., det. & coll.

Druh bol opísaný podľa exemplárov z južného Anglicka. Vonkajším vzhľadom (obr. 18) sa podobá na *M. hornigi* (Staudinger, 1883), *M. arundinetella* (Boyd, 1857) alebo *M. tetragonella* (Stainton, 1885). Od bežného a v strednej Európe veľmi rozšíreného druhu *M. hornigi* sa líši svetlejšími prednými krídlami, hlavne u samičiek je kostálny okraj krídiel výraznejšie svetlejší. Najspoláhlivejšie je odlíšenie od podobných druhov pomocou štúdia kopulačných orgánov (samčí obr. 19; samičí obr. 20). Podrobné rozdiely medzi *M. moyses* a *M. tetragonella* s nákresmi genitálií oboch pohlaví sú uvedené v práci HUISMAN & KOSTER (1994), nákreby všetkých troch podobných druhov sú aj v práci ELSNER et al. (1999).

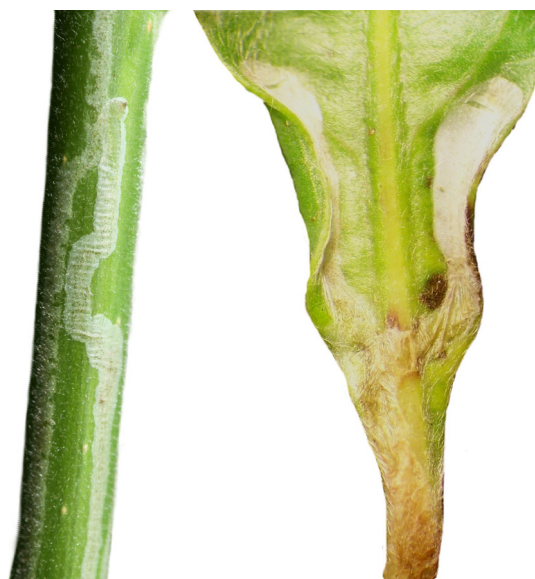
Okrem Anglicka bol druh nájdený v Holandsku (UFFEN 1991, HUISMAN & KOSTER 1994), v Rusku, v okolí Novosibirska (BIDZILYA 2000), na Ukrajine (BIDZILYA et al. 2003), v Belgicku (JANSEN 2005), v Portugalsku (KARSHOLT 2013) a v Maďarsku (nepublikované údaje, niekoľko exemplárov bolo nami nájdených v zbierke Buschmanna (Jászberény)). Silná populácia žije lokálne na viacerých slaniskách južného Anglicka a Holandska.

Obrázok 13. *Phyllocnistis ramulicola*, imágo. (kresba A. Laštůvka)

Obrázok 14. *Phyllocnistis ramulicola*, ♀ genitál, signá. (fotografia A. Laštůvka)

Obrázok 15. *Phyllocnistis ramulicola*, mína a zámotky. (fotografie Z. Laštůvka)

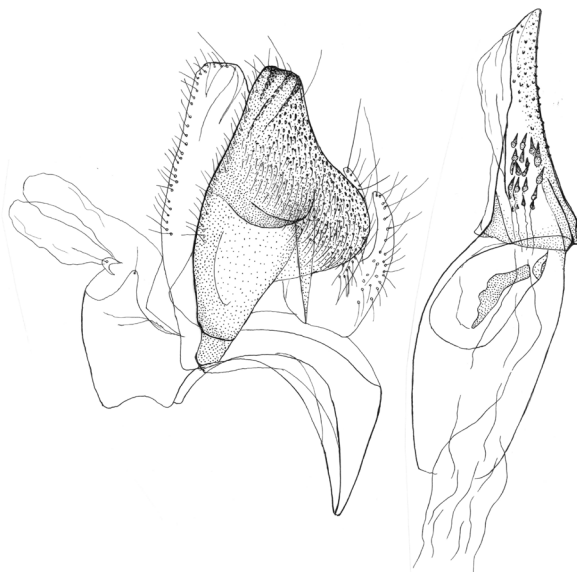
Výskyt imága trvá od júna do augusta. Larva žije na šašine prímorskej (*Bolboschoenus maritimus*), na slovenských lokalitách možno aj na inom príbuznom druhu, napr. na *B. laticarpus* alebo *B. planiculmis* (HROUDOVÁ et al. 2007). Larva od júla do októbra mŕtve listy šašiny. Niekedy opustí mŕtvo alebo prezimuje v mŕtve a kuklí sa na jar (UFFEN 1991, BLAND et al. 2002, JANSEN 2005). Predpokladáme, že na Slovensku ako aj v strednej Európe je určite viac rozšírený na slaniskách a podmáčaných lokalitách, ale mohol byť doposiaľ zamieňaný s podobnými druhmi rodu *Monochroa*.

Obrázok 18. *Monochroa moyses*, imágo.
(fotografia Ig. Richter)

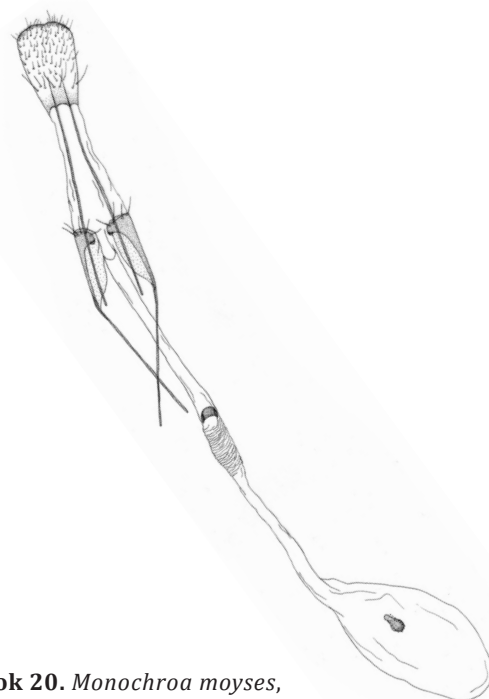
Obrázok 16. *Phyllocnistis extrematrix*, imágo.
(kresba A. Laštůvka)

Obrázok 19. *Monochroa moyses*, ♂ genitál.
(kresba Z. Tokár)

Obrázok 17. *Phyllocnistis extrematrix*, mína a zámotok.
(fotografie Z. Laštůvka)

Obrázok 20. *Monochroa moyses*,
♀ genitál. (kresba Z. Tokár)

***Scrobipalpula diffluella* (Frey, 1870)**

Marcelová – PR Mašan [8275], 28. 8. 2009, 1 ♀ (Gp ZT 11757); PR Folkmárska skala [7192], 900 m, 30. 7. 2009, 2 ♂♂ (Gp ZT 12393), Z. Tokár leg., det. & coll.

Scrobipalpula diffluella (obr. 21) je veľmi podobná na ďalší druh z rodu *Scrobipalpula* Povolný, 1964, konkrétne *S. psilella* (Herrich-Schäffer, 1854). V kopulačných orgánoch samcov *S. diffluella* je vrchol váľv oblý a nepresahuje vrchol uncusu, valvy u *S. psilella* sú špicaté a presahujú svojimi koncami uncus (HECKFORD & SATTLER 1999). Z tohto dôvodu by bolo potrebné preveriť všetky staršie nálezy *S. psilella* uvádzané zo Slovenska. Tento druh má široký areál výskytu, od Veľkej Británie cez Škandináviu až po južný Ural (JUNNILAINEN et al. 2010). V Alpách je lokálne rozšírený od Francúzska až po Slovinsko a bol nájdený až vo výškach do 3000 m (HUEMER & KARSHOLT 2010). V Karpatskej kotline bol jeho výskyt preukázaný v Maďarsku v pohorí Bükk v polovici júna (POVOLNÝ 2000, PASTORÁLIS 2014). Staršie údaje o výskyte v Rumunsku je podľa Kovács & Kovács (2000) potrebné potvrdiť.

Obrázok 21. *Scrobipalpula diffluella*, imágo. (fotografia Ig. Richter)

Obrázok 22. PR Folkmárska skala, lokalita *Scrobipalpula diffluella*. (fotografia Z. Tokár)

Živnými rastlinami húseníc sú *Erigeron acer*, *E. politus* (HECKFORD & SATTLER 1999). Z Álp sa uvádzajú *Aster alpinus*, *A. bellidiastrum*, *Homogyne alpina* a tiež *Erigeron*. Motýle lietajú čiastočne v dvoch generáciách v závislosti od zemepisnej šírky a nadmorskej výšky. V Alpách od konca mája do polovice augusta (HUEMER & KARSHOLT 1998, 2010). V nižších polohách strednej Európy má tento druh pravdepodobne dve časovo rozťahnutejšie generácie. Na obrázku 22 je lokalita prvonálezu zo Slovenska.

Tortricidae***Tosirips magyarus* Razowski, 1987**

Komárno [8274], 11. 7. 2011, 1 ♂ (Gp ZT 12421), G. Pastorális leg. & coll., det. Z. Tokár (imágo obr. 23, samčí genitál obr. 24).

Lokalita Komárno je doposiaľ najsevernejším miestom výskytu tohto obalovača. Najbližšia lokalita k tomuto nálezu sa nachádza na území Maďarska, v pohorí Vértes (Bucka-hegy), kde jeden exemplár ulovil v roku 2004 Jan Liška (PASTORÁLIS & SZEŐKE 2011). Výskyt druhu bol zaznamenaný v Taliansku, na Korzike, v Slovinsku, Chorvátsku, Srbsku, Bulharsku a tiež v Sýrii, kde sa podľa práce

Obrázok 23. *Tosirips magyarus*, imágo. (fotografia Ig. Richter)

Obrázok 24. *Tosirips magyarus*, ♂ genitál. (fotografia Ig. Richter)

RAZOWSKI (1987) vyskytuje poddruh *T. magyrus syriacus*, odlišný od európskeho nominatívneho poddruhu. Podrobný prehľad o tomto druhu a výskyte v strednej Európe uvádza FAZEKAS (2007).

T. magyrus sa vyskytuje v jednej generácii v máji, júni a vo vyšších polohách aj v júli. Živnou rastlinou je dub letný (*Quercus robur*), ale nález na brehu Váhu napovedá, že ak nejde o zaletený exemplár, tak larvy by mohli žiť aj na iných druhoch listnatých stromov, keďže sa v blízkosti nálezu porasty dubov nevyskytujú.

***Bactra suedana* Bengtsson, 1990**

Závod – Abrod [7468], 19. 8. 1979, 1 ♂ (gen. prep. GE/3087); Nová Vieska [8176], 19. 6. 1988, 4 ♂♂ (gen. prep. GE/3105), G. Elsner det., lgt. & coll. Všetky exempláre boli prilákané v noci k svetlu.

Druh bol opísaný na základe exemplárov zo Švédska a Dánska, kde boli nachádzané od konca júla do konca augusta výhradne na vlhkých močaristých biotopoch s bohatým výskytom mokradných bylín, vrátane ostríc (*Carex* ssp.) (BENGTTSSON 1990). LARSEN (1993) na základe opisu revidoval starší zbierkový materiál a následne rozšíril poznatky o rozšírení druhu o Belgicko a Litvu. Taktiež uviedol výsledky vlastného pozorovania o chovaní imág – ich aktivita začína až takmer za tmy a v noci prilietajú k svetlu.

Obe uvedené slovenské lokality svojim mokradným charakterom plne zodpovedajú typu lokalít v severnej Európe. Čo sa týka celkového vzhľadu motýľa, samce *B. suedana* (obr. 25) zo Slovenska sa veľmi podobajú svetlejšiemu jedincovi druhu *B. robustana* (Christoph, 1872) čo je hlavným dôvodom, prečo tento u nás novozistený druh, ktorého bionómia doteraz nie je známa, zostal takú dlhú dobu nerozpoznaný. Spoločné rozlíšenie uvedených druhov je možné na základe rozdielov v kopulačných orgánoch samcov (obr. 26) aj samíc (cf. BENGTTSSON 1990: 481, 485).

Výskyt tohoto druhu bol doteraz zaznamenaný v Belgicku, Holandsku, Dánsku, Švédsku, Fínsku, Estónsku, Litve, Lotyšsku (AARVIK 2013) a v Maďarsku (Buschmann leg. & coll., nepublikované údaje). Nový druh pre Slovensko a strednú Európu.

Poznámka: AARVIK (2013) uvádza ako rok opisu *Bactra suedana* rok 1989, aj keď v titule originálneho opisu je uvedené „Bengtsson, B. Å.: Description of *Bactra suedana* sp. n. and notes on the Nordic species of *Bactra* Stephens (Lepidoptera: Tortricidae). Ent. scand. 20: 479-488. Copenhagen, Denmark, January 1990. ISSN 0013-8711.“ Nedorozumenie vzniklo pravdepodobne rozdielnym výkladom informácie v záhlaví stránok textu: „ENT. SCAND. VOL. 20: 4 (1989)“, čo je však formálne značenie čísel tohto periodika.

***Epinotia nigristriana* Budashkin & Zlatkov, 2011**

Dolné Vestenice [7276], 11. 9. 1999, 1 ♂ (Gp 3168 Ig. Richter), Ig. Richter leg. et coll., J. Šumpich det. (imágo obr. 27, samčí genitál obr. 28).

Druh bol nedávno opísaný z juhozápadného Bulharska (BUDASHKIN & ZLATKOV 2011), neskôr bol zaznamenaný z východného Grécka a z Maďarska (ŠUMPICH & SKYVA 2012, 2014). Zdá sa, že druh bol predtým prehliadaný a preto revízia exemplárov považovaných za *Epinotia nisella* (Clerck, 1759) a zbieraných v neskorom lete a na jeseň môže priniesť ďalšie údaje o jeho rozšírení.

Bionómia je neznáma. Motýle z južného Balkánu boli ulovené od októbra do novembra a v strednej Európe od septembra do októbra.

Crambidae

***Duponchelia fovealis* Zeller, 1847**

Komárno [8274], 17. 4. 2014, 1 ♂, G. Pastorális leg., det. & coll.

Druh bol pôvodne rozšírený v oblasti Stredozemného mora, na západe od Portugalska a Španielska cez južné Francúzsko, Taliansko, Chorvátsko, Macedónsko až po Grécko. Vyskytuje sa na všetkých väčších ostrovoch Stredomoria ako Kanárske ostrovy, Korzika, Sardínia, Sicília, Kréta, Cyprus

Obrázok 25. *Bactra suedana*, imágo. (fotografia G. Elsner)

Obrázok 26. *Bactra suedana*, ♂ genitál. (fotografia G. Elsner)

a Malta. Prvé nálezy druhu v Európe mimo uvedeníých území pochádzajú z roku 1984 z Fínska, neskôr bol výskyt druhu zistený aj vo Veľkej Británii, v štátoch Beneluxu, Dánsku, Švédsku, Nemecku a v susedných krajinách, v Maďarsku (SZABÓKY 1994) a Českej Republike (LIŠKA et al. 2000). Postupne sa rozšíril alebo bol zavlečený aj do severnej Afriky, na Blízky Východ, do severozápadnej Indie, Kanady a do Spojených štátov.

Je to teplomilný druh, ktorý sa v strednej Európe vyskytuje predovšetkým v skleníkoch, odkiaľ sa rôznymi rastlinami dostal von do prírody, kde v prípade miernejšej zimy dokáže v štádiu kukly aj prezimovať. Náš ulovený exemplár (v strede mesta na štvrtom poschodí) sa vyliahol pravdepodobne na niektorom z muškátov (*Pellargonio* sp.), ktoré boli niekoľko dní predtým kúpené na balkón a dovtedy boli celú zimu pestované v skleníku. Ulovený samec má rozpätie krídiel 19 mm (obr. 29), samička je o málo menšia. Húsenica je hnedá, polyfágna a kuklí sa v riedkom zámotku na rube spodného listu živnej rastliny. V priebehu roka má zvyčajne 2 generácie. Podrobnejšie informácie o druhu poskytuje rozsiahla práca STOCKS & HODGES (2013).

Obrázok 29. *Duponchelia fovealis*, imágo. (fotografia Ig. Richter)

POĎAKOVANIE

Autori ďakujú Ignácovi Richterovi (Malá Čausa) za poskytnutie informácií a za vyhotovenie fotografií imág a genitálnych preparátov niekoľkých druhov a Josefovi Jarošovi (České Budějovice) za doplňujúcu literatúru. Časť predloženej práce (J. Šumpich) vznikla s finančnou podporou Ministerstva kultúry Českej republiky v rámci inštitucionálneho financovania dlhodobého koncepčného rozvoja výzkumnej organizácie Národné múzeum (DKRVO 2015/13, 00023272).

LITERATÚRA

- AARVIK LE, 2013: Fauna Europaea: Tortricidae. In: KARSHOLT O, NIEUKERKEN EJ VAN & DE JONG YSDM (eds): Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. *Fauna Europaea version 2.6*, <http://www.faunaeur.org>.
- BENGTSOON BÅ, 1990: Description of *Bactra suedana* sp. n. and notes on the Nordic species of *Bactra* Stephens (Lepidoptera: Tortricidae). *Entomologica Scandinavica*, 20: 479–488.
- BIDZILYA OV, 2000: New faunistic records of Gelechiid-Moths (Lepidoptera, Gelechiidae) from the Southern Siberia with description of three new species. *Beiträge zur Entomologie*, 50 (2): 385–395.
- BIDZILYA OV, BUDASHKIN YUL & ZHAKOV AV, 2003: New records of Lepidoptera from the Ukraine. *Kharkov Entomological Society Gazette*, 10 (1–2): 59–75.
- BLAND KP, CORLEY MFV, EMMET AM, HECKFORD RJ, HUEMER P, LANGMAID JR, PALMER SM, PARSONS MS, PITKIN LM, RUTTEN T, SATTTLER K, SIMPSON ANB & STERLING PH, 2002: Gelechiidae. In: EMMET AM & LANGMAID JR (eds): The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland 4, part 2. *Harley Books, Essex*, 277 pp.
- BUDASHKIN YI & ZLATKOV B, 2011. A new species of *Epinotia* Hübner, 1825 [1816] from southwestern Bulgaria (Tortricidae: Olethreutinae). *Nota Lepidopterologica*, 34: 33–37.
- BUSZKO J, 2013: Fauna Europaea: Gracillariidae. In: KARSHOLT O, NIEUKERKEN EJ VAN & DE JONG YSDM (eds): Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. *Fauna Europaea version 2.6*, <http://www.faunaeur.org>.
- DE PRINS W & DE PRINS J, 2005: World catalogue of insects. Volume 6. Gracillariidae (Lepidoptera). *Apollo Books, Stenstrup*, 502 pp.

Obrázok 27. *Epinotia nigristriana*, imágo. (fotografia J. Šumpich)

Obrázok 28. *Epinotia nigristriana*, ♂ genitál. (fotografia J. Šumpich)

- DE PRINS J & DE PRINS W, 2014: Global taxonomic database of Gracillariidae (Lepidoptera). *World Wide Web electronic publication*, <http://www.gracillariidae.net> (accessed on 27.12.2014).
- ELSNER G, HUEMER P & TOKÁR Z, 1999: Die Palpenmotten (Lepidoptera, Gelechiidae) Mitteleuropas. Bestimmung – Verbreitung – Flugstandort – Lebensweise der Raupen. *František Slamka, Bratislava*, 208 pp.
- FAZEKAS I, 2007: *Tosirips magyarus magyarus* Razowski, 1978 [sic] in Central Europe (Lepidoptera: Tortricidae). *Natura Somogyiensis*, 10: 209–212.
- GREGOR F & LAŠTŮVKA A, 1991: Faunistic records from Czechoslovakia. *Acta Entomologica Bohemoslovaca*, 88: 222.
- HECKFORD R J & SATTler K, 1999: *Scrobipalpula diffluella* (Frey, 1870) in Britain (Lepidoptera: Gelechiidae). *Entomologist's Gazette*, 50: 255–260.
- HROUDOVÁ Z, ZÁKRAVSKÝ P, DUCHÁČEK M & MARHOLD K, 2007: Taxonomy, distribution and ecology of *Bolboschoenus* in Europe. *Annales Botanici Fennici*, 44: 81–102.
- HUEMER P & KARSHOLT O, 1998: A review of the old world *Scrobipalpula* (Gelechiidae), with special reference to central and northern Europe. *Nota lepidopterologica*, 21 (1): 37–65.
- HUEMER P & KARSHOLT O, 2010: Gelechiidae II (Gelechiinae: Gnorimoschemini). In: HUEMER P, KARSHOLT O & NUSS M (eds): *Microlepidoptera of Europe*, 6: 1–586.
- HUISMAN K J & KOSTER J C, 1994: Nieuwe en interessante Microlepidoptera uit Nederland in de jaren 1988–1991 (Lepidoptera). *Entomologische Berichten (Amsterdam)*, 54 (3): 29–47.
- IVINSKIS P, NIEUKERKEN E J VAN & RIMSAITE J, 2012: *Trifurcula* (Glaucolepis) *lituanica* sp. nov., an unexpected new stem-miner on *Salvia pratensis* occurring in eastern Europe (Lepidoptera: Nepticulidae). *Zootaxa*, 3570: 41–55.
- JANOVSKÝ M, KOPEČEK F, BĚLÍN V & LAŠTŮVKA Z, 2014: *Motýli Záhorské nížiny* (Lepidoptera of the Záhorie lowland). *Acta Carpathica Occidentalis*, 5: 81–189.
- JANSEN M G M, 2005: The Lepidoptera fauna of three brackish salt marshes including two species new for the Belgian fauna (Lepidoptera). *Phegea*, 33 (2): 59–68.
- JOHANSSON R, NIELSEN E S, NIEUKERKEN E J VAN & GUSTAFSSON B, 1990: The Nepticulidae and Opostegidae (Lepidoptera) of North West Europe. *Fauna Entomologica Scandinavica*, 23: 1–739.
- JUNNILAINEN J., KARSHOLT O, NUPPONEN K, KAITILA J-P, NUPPONEN T & OLSCHWANG V, 2010: The gelechiid fauna of the southern Ural Mountains, part II: list of recorded species with taxonomic notes (Lepidoptera: Gelechiidae). *Zootaxa*, 2367: 1–68.
- KARSHOLT O, 2013. Fauna Europaea: Gelechiidae. In: KARSHOLT O, NIEUKERKEN E J VAN & DE JONG Y S D M (eds): *Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths*. *Fauna Europaea version 2.6*, <http://www.faunaeur.org>.
- KLIMESCH J, 1951: *Nepticula arbusculae* spec. nov. (Lep., Nepticulidae). *Zeitschrift der Wiener Entomologischen Gesellschaft*, 36: 149–152.
- KOVÁCS Z & KOVÁCS S, 2000: The commented checklist of Gelechiidae (Lepidoptera) of Romania. *Entomologica Romanica*, 4: 11–44.
- LANGMAID J R & CORLEY M F V, 2007: *Phyllocnistis ramulicola* sp. nov. (Lepidoptera: Gracillariidae) in England and Portugal. *Entomologist's Gazette*, 58: 227–237.
- LARSEN K, 1993: Some species of Microlepidoptera new to the Belgian fauna (Lepidoptera: Tortricidae & Epermeniidae). *Phegea*, 21 (4): 131–136.
- LAŠTŮVKA A & LAŠTŮVKA Z, 2014: New records of mining lepidoptera from the Iberian Peninsula (Insecta: Lepidoptera). *SHILAP Revista de Lepidopterología*, 42 (165): 121–133.
- LIŠKA J, LAŠTŮVKA Z, ELSNER G, ELSNER V, VÁVRA J, DUFEK T, GREGOR F, JANOVSKÝ M, JAROŠ J, LAŠTŮVKA A, MAREK J, PETRŮ M, SKYVA J & ŠUMPICH J, 2000: Faunistic records from the Czech Republic – 101. *Klapalekiana*, 36: 161–169.
- LIŠKA J, ŠUMPICH J, LAŠTŮVKA A, ELSNER G, ŽEMLIČKA M, SKYVA J, ČERNÝ J, JAROŠ J, ŘÍHA R, KULA E, LAŠTŮVKA Z, VÁVRA J, NĚMÝ J, BĚLÍN V & BEZDĚK M, 2014: Faunistic records from the Czech Republic – 361. *Lepidoptera. Klapalekiana*, 50: 111–120.
- NIEUKERKEN E J VAN, MUTANEN M & DOORENWEERD C, 2012: DNA barcoding resolves species complexes in *Stigmella salicis* and *S. aurella* species groups and shows additional cryptic speciation in *S. salicis* (Lepidoptera: Nepticulidae). *Entomologisk Tidskrift*, 132 (4): 235–255.
- PASTORÁLIS G, 2014: A *Coleophora mareki* Tabell & Baldizzone, 2014, *Scrobipalpula diffluella* (Frey, 1870) és *Epinotia nigristriana* Budashkin & Zlatkov, 2011 új fajok Magyarországon. [Coleophora mareki Tabell & Baldizzone, 2014, *Scrobipalpula diffluella* (Frey, 1870) and *Epinotia nigristriana* Budashkin & Zlatkov, 2011 new species in Hungary] (Lepidoptera: Coleophoridae, Gelechiidae, Tortricidae). *Tinea Hungarica*, 2014 (1): 1–3.
- PASTORÁLIS G, KALIVODA H & PANIGAJ L, 2013: Zoznam motýľov (Lepidoptera) zistených na Slovensku. Checklist of Lepidoptera recorded in Slovakia. *Folia faunistica Slovaca*, 18 (2): 101–232.
- PASTORÁLIS G & SZEŐKE K, 2011: A Vértess hegység molylepke kutatásának eddigi eredményei. The summary of the research results of the micro-moths of Vértess Mountains (Lepidoptera, Microlepidoptera). *Acta Naturalia Pannonica*, 2 (1): 53–100.
- PETERSEN G, 1971: Beitrag zur Kenntnis der Tineiden von Iran und Pakistan (Lepidoptera: Tineidae). *Beiträge zur Entomologie*, 21 (3–4): 267–271.
- POVOLNÝ D, 2000: Towards the interpretation of the Palearctic taxa of the *Scrobipalpula psilella* (Herrich-Schäffer, 1854) – complex (Lepidoptera, Gelechiidae, Gnorimoschemini). *Acta universitatis agriculturae et silviculturae Mendelianae Brunensis*, 48 (4): 71–89.
- RAZOWSKI J, 1987: A New Palearctic Archipini genus (Lepidoptera, Tortricidae). *Nota lepidopterologica*, 10 (1): 87–92.
- STOCKS S D & HODGES A, 2013: European pepper moth or southern European marsh pyralid *Duponchelia fovealis* (Zeller) (Insecta: Lepidoptera: Crambidae). *Featured Creatures, Entomology & Nematology, FDASC/DPI, EDIS*, http://entnemdept.ufl.edu/creatures/veg/leps/european_pepper_moth.htm
- SZABÓKY Cs, 1994: Molylepkefaunisztikai újdonságok: a hazai *Anchinia* fajok elterjedése és a *Duponchelia fovealis* Zeller, 1847 első hazai adata. *Folia Entomologica Hungarica*, 55: 406–407.
- ŠUMPICH J & SKYVA J, 2012: New faunistic records for a number of Microlepidoptera, including description of three new taxa from Agonoxenidae, Depressariidae, and Gelechiidae (Gelechioidea). *Nota Lepidopterologica*, 35: 161–179.

- ŠUMPICH J & SKYVA J, 2014: Faunistic records of new and poorly known Microlepidoptera (Insecta) from Europe. *Annalen des Naturhistorischen Museums in Wien B*, 116: 5–12.
- TRIBERTI P, 2007: The Phyllonorycter species from Palearctic Region feeding on Rosaceae (Lepidoptera, Gracillariidae). *Bollettino del Museo Civico di Storia Naturale di Verona, Botanica Zoologia*, 31: 147–221.
- UFFEN RW J, 1991: *Monochroa moyses* sp. n., a new Gelechiid moth mining the leaves of *Scirpus maritimus* L. *British Journal of Entomology and Natural History*, 4 (1): 1–7.